

SZÖVEGTAN ÉS STILISZTIKA ELŐADÁS

2022/2023. tavaszi félév

dr. habil. Schirm Anita

schirmanita@gmail.com

<https://www.youtube.com/c/Nyelveszetmindenkinek>

Az óra helye és ideje: Mikola Tibor szeminárium, keddenként 12:00–13:30.

A kurzus fő célkitűzése: megismertetni a hallgatókat a szövegtan és a stilisztika legfontosabb fogalmaival, valamint rávilágítani a szövegtan és a stilisztika, valamint a pragmatika érintkező területeire.

A kurzus főbb témakörei:

Szövegtan:

- A szöveg fogalma és a szövegség kritériumai
- A szövegösszetartó erők: a lineáris és a globális kohézió
- A szöveg aktuális tagolása
- A redundanciajelenségek
- A szöveg rejtett tartalmai

Stilisztika:

- A hangelemek stilisztikája, hangszimbolika
- Az alliteráció
- Átalakító műveletek: adjekció, detrakció, immutáció, transzmutáció
- Szóképek: metafora, hasonlat, metonímia, szinekdoché, szinesztézia
- Pragmatikai alakzatok: túlzás, ironia, litotészs
- A vizuális szóképek és alakzatok
- A kognitív metafora- és metonímiaelmélet

A kurzus teljesítésének feltétele:

Az előadásokon nem kötelező részt venni, ám ajánlott, mivel nincs egyetlen, az egész kurzust lefedő tankönyv.

Bizonyos témakörökhöz a **Nyelvészet mindenkinek YouTube csatorna** (<https://www.youtube.com/c/Nyelveszetmindenkinek>) videóit, főként a **Szóképek és alakzatok lejátszási lista** felvételeit kell feldolgozni. Ezek pontos adatait és sorrendjét az órákon közlöm majd, illetve a Coospace kurzusfórumára is fölrakom a linkeket.

A kurzus **írásbeli vizsgával** zárul. Az utolsó héten (**2023. május 9-én**) az óra helyén és időpontjában lehetőség van elővizsgát tenni. A vizsga teljesítéséhez az órákon elmondott, illetve a kijelölt YouTube videókban elhangzott ismeretek szükségesek. Érdeklődés esetén az egyes témáknál az ismeretek mélyebb elmélyítéséhez a következő szakirodalmakat ajánlom:

Ajánlott irodalom a kurzus szövegtan részéhez:

Antal László 1976: *A tartalomelemzés alapjai*, Magvető, Budapest

Robert de Beaugrande – Wolfgang Dressler 2000: *Bevezetés a szövegnyelvészetbe*, Corvina, Budapest

Balázs Géza 2007: *Szövegantropológia. Szövegek többirányú megközelítése*, BDF – Inter Kultúra, Szombathely – Budapest

Balázs János 1985: *A szöveg*, Gondolat, Budapest

Fercsik Erzsébet – Raátz Judit 1999: *Kommunikáció szóban és írásban*, Korona Nova, Budapest

- Gaál Edit 2018: *Szövegtani munkafüzet, Közép- és felsőfokú feladatok, gyakorlatok*, Tinta Könyvkiadó, Budapest
- Károly Krisztina 2011: *Szöveg, koherencia, kohézió, Szövegtipológiai és retorikai tanulmányok*, Tinta Könyvkiadó, Budapest
- Kárpáti Eszter 2006: *A szöveg fogalma*, Typotex, Budapest
- Petőfi S. János – Benkes Zsuzsa 1998: *A szöveg megközelítései*, Iskolakultúra, Budapest
- Sziksainé Nagy Irma 1999: *Leíró magyar szövegtan*, Osiris, Budapest
- Sziksainé Nagy Irma 2001: *Szövegértés, szövegelemzés, szövegalkotás*, Osiris, Budapest
- Tolcsvai Nagy Gábor 2001: *A magyar nyelv szövegtana*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.) 2006: *Szöveg és típus, Szövegtipológiai tanulmányok*, Tinta Könyvkiadó, Budapest

Ajánlott irodalom a kurzus stilisztika részéhez:

- Adamik Tamás (főszerk.) 2010: *Retorikai lexikon*, Kalligram, Pozsony
- Kövecses Zoltán 2005: *A metafora: Gyakorlati bevezetés a kognitív metaforaelméletbe*, Typotex, Budapest
- Nemesi Attila László 2009: *Az alakzatok kérdése a pragmatikában*, Loisir Könyvkiadó, Budapest
- Pethő József 2011: *Alakzat és jelentés. Az alakzatok stílus- és jelentésképző szerepe a szövegben*, Tinta Könyvkiadó, Budapest
- Szathmári István (szerk.) 2004: *Stilisztikai lexikon*, Tinta Könyvkiadó, Budapest
- Szathmári István (főszerk.) 2008: *Alakzatlexikon, A retorikai és stilisztikai alakzatok kézikönyve*, Tinta Könyvkiadó, Budapest
- Sziksainé Nagy Irma 2007: *Magyar stilisztika*, Osiris, Budapest
- Tolcsvai Nagy Gábor 1996: *A magyar nyelv stilisztikája*, Tankönyvkiadó, Budapest